

**Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка**

ЯБЛОНСЬКА Наталія Мирославівна

УДК 821.161.2 – 3.0.9 – Даниленко

**ПОСТМОДЕРНІСТСЬКИЙ ДИСКУРС ХУДОЖНЬОЇ ПРОЗИ
ВОЛОДИМИРА ДАНИЛЕНКА**

10.01.01 – українська література

**Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук**

Тернопіль – 2017

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі теорії і методики української та світової літератури Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник кандидат філологічних наук, доцент
Бородіца Світлана Василівна,
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка, доцент кафедри теорії і методики
української та світової літератури.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
Ткаченко Анатолій Олександрович,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка, професор кафедри історії української
літератури, теорії літератури та літературної творчості;

кандидат філологічних наук, доцент
Журба Світлана Степанівна,
Криворізький державний педагогічний університет,
доцент кафедри української
та світової літератур.

Захист відбудеться 4 травня 2017 р. о 14.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради К 58.053.02 із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка за адресою: вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027.

З дисертацією можна ознайомитися на сайті <http://www.tnpu.edu.ua> та в бібліотеці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за адресою: вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027.

Автореферат розісланий 3 квітня 2017 р.

В. о. ученого секретаря
спеціалізованої вченої ради

Л. П. Вашків

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Прозова творчість В. Даниленка – самотнього митця в сучасній українській літературі демонструє жанрово-стильовий експеримент, появу ускладнених художньо-естетичних форм, у яких оприявнився органічний синтез постмодерністських і неореалістичних тенденцій. Індивідуальність письменника увиразнюється в контексті житомирської прозової школи. Саме в руслі її традицій (реалістична поетика, ускладнена постмодерністським впливом, міфотворчість, екзистенційна проблематика, універсальні моделі особистісного і соціального буття, мовна поліфонія) новели і романи В. Даниленка виявляють його творчу еволюцію, зумовлену переосмисленням традиційних прозових структур. Тому закономірно, що прозопис автора інспірував значний інтерес з боку дослідників літератури і фахових читачів.

Українські літературознавці (І. Бабич, П. Білоус, В. Габор, І. Долженкова, М. Сидоржевський, В. Шнайдер та ін.) відзначають самотність моделювання багатоплощинної дійсності у творах В. Даниленка, наголошуючи на притаманному його письму стильовому синтезі. Погоджуємося з міркуваннями Т. Гундорової, М. Сулими, С. Філоненко, Р. Харчук, що своєрідність творчого методу митця, його авторського художнього мислення реалізується через жанровий і стильовий синкретизм, котрий надає «українській традиції («великому наративу») суб'єктивності, міфологізує її» (Р. Харчук).

Проза В. Даниленка фрагментарно розглядається в наукових розвідках і статтях І. Бабич, П. Білоуса, М. Бурдастих, В. Габора, А. Гарасима, І. Долженкової, О. Дубовик, Н. Заверталюк, Н. Зборовської, У. Жорнокуй, Н. Козачук, Я. Поліщука, Ю. Сороки, Т. Сушкевич, В. Терлецького, В. Шнайдера та ін., які аналізують окремі аспекти його творчості: контракультурація В. Даниленка в межах мистецької концепції житомирської прозової школи (О. Юрчук), специфіка формо- і змістотворчих чинників жанрових моделей малої прози митця (П. Білоус, Н. Мельник, О. Федосій), міфологічні сюжети й образи в новелістиці (І. Давиденко), особливості прозописьма у збірці «Тіні в маєтку Тарновських» (І. Бондар-Терещенко, Т. Николук, В. Шнайдер), образ демонічної жінки у «химерних» новелах (У. Жорнокуй), пролептичний потенціал сновидінь у романі «Кохання в стилі бароко» (О. Вещикова), топос міста в романістиці (Н. Заверталюк, Я. Поліщук, В. Степанищенко), жанрові модифікації та іронічний наратив у романі «Газелі бідного Ремзі» (Я. Поліщук, В. Шнайдер), «Капелюх Сікорського» як зразок сучасної біографічної прози (А. Власюк, О. Гончар, Н. Дудко, О. Татаренко, Г. Цимбалюк), жанрово-стильові домінанти книги «Грози над Туровцем: родинні хроніки» (М. Гончарук, М. Лаврусенко, В. Лис, Ю. Сорока, Є. Стасіневич) та ін. Загалом фахова рецепція постмодерністської прозової творчості українського митця позначена несистемністю, часто публіцистичністю, а тому ще не стала предметом ґрунтовної літературознавчої студії.

Таким чином, актуальність теми дисертації зумовлена потребою цілісно осмислити шляхи формування індивідуальної манери письма В. Даниленка в межах українського постмодерністського дискурсу початку XXI століття, дослідити її жанрово-стильові трансформації, зокрема дифузію традиційних і новаторських структур у новелістичних і романних текстах прозаїка.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконувалась на кафедрі теорії і методики української та світової літератури Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка в руслі комплексної теми «Наративна комунікація і жанрова система українського письменства» (державний реєстраційний номер 0113U000126). Тема роботи затверджена на засіданні вченої ради Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка 25 вересня 2012 року, протокол № 2.

Мета дослідження – визначити й осмислити художні особливості постмодерністської прози В. Даниленка, проаналізувати жанрово-стильові ознаки новелістичних і романних творів письменника в контексті української літератури кінця XX – початку XXI століття.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- простежити напрями літературно-критичної реценсії прозової творчості В. Даниленка;
- розкрити особливості розвитку творчої індивідуальності письменника;
- окреслити характер художніх шукань автора як представника житомирської прозової школи;
- обґрунтувати стильовий синтез у новелістиці прозаїка;
- проаналізувати жанр іронічної новели у творчості В. Даниленка;
- дослідити поетику химерних новел письменника;
- визначити жанрову своєрідність романістики В. Даниленка в контексті української масової літератури;
- з'ясувати ознаки художнього міфологізму в романі «Кохання в стилі бароко»;
- виокремити меніппейну традицію у романі «Газелі бідного Ремзі»;
- охарактеризувати жанрову структуру роману «Капелюх Сікорського».

Об'єкт дослідження – новели з прозових збірок «Місто Тіровиван» і «Сон із дзьоба стрижа» та романи «Кохання в стилі бароко», «Газелі бідного Ремзі», «Капелюх Сікорського» В. Даниленка в контексті сучасної української літератури.

Предмет дослідження – особливості постмодерністського мислення В. Даниленка в межах стильової і жанрової поліфонії його прозової творчості.

Методи дослідження. Окреслені в дисертації завдання передбачають застосування комплексу наукових методів, які становлять її методологічне підґрунтя: культурно-історичного – для аналізу літературного процесу кінця XX – початку XXI ст., специфіки культурного

середовища, в якому формувалися творчі особистості покоління вісімдесятників, насамперед естетичної програми житомирської прозової школи; системного – для зіставлення жанрово-стильових особливостей творчості митця з прозописом класиків і сучасників української літератури задля виявлення її специфіки; типологічного – для з'ясування співвідношень, збігів та відмінностей у досліджуваних прозових текстах, зокрема у поетологічних сферах різних авторів; структурно-функціонального – для опису і пояснення стильової, жанрової, наративної, образної, міфологічної систем, їх складових і зв'язків між ними в прозовому доробку автора; психологічного – для обґрунтування закономірностей постмодерністського мислення письменника, розкриття концептуальної структури образів і персонажів; біографічного – для визначення джерел творчої індивідуальності письменника і його світоглядно-естетичних орієнтирів. Водночас, на різних етапах роботи використовувалися прийоми міфологічної критики, літературної герменевтики, рецептивної поетики, наратології.

Теоретико-методологічною базою дисертації є фундаментальні праці українських і зарубіжних дослідників епічних жанрів (М. Бахтін, Н. Бернадська, Т. Бовсунівська, О. Галич, І. Денисюк, С. Журба, Н. Копистянська, Ю. Лотман, А. Погрібний, В. Фашенко, І. Франко, Г. Штонь), постмодернізму (Р. Барт, Ж. Бодріяр, Т. Денисова, Ж. Женетт, Д. Затонський, І. Ільїн, Ю. Крістева, Р. Нич, В. Пахаренко, П. Рікер, Р. Семків, І. Старовойт, М. Фуко), масової літератури (К. Акоюн, Я. Голобородько, Т. Гундорова, Н. Зборовська, Д. Макдональд, Б. Менцель, Дж. Сторі, С. Філоненко та ін.), міфопоетики (С. Аверінцев, В. Антофійчук, М. Еліаде, О. Лосєв, Є. Мелетинський, Я. Поліщук, Н. Фрай), загальних питань історії літератури (М. Жулинський, С. Журба, М. Ільницький, Ю. Ковалів, М. Наєнко, А. Ткаченко, М. Ткачук, Р. Харчук та ін.). Крім того, у роботі використано літературознавчі дослідження творчості В. Даниленка І. Бабич, П. Білоуса, В. Габора, І. Долженкової, Н. Заверталюк, Н. Зборовської, Н. Козачук, Я. Поліщука, Ю. Сороки, В. Терлецького, О. Федосій, В. Шнайдера, О. Юрчук та ін.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше в українському літературознавстві проза В. Даниленка інтерпретується крізь призму його естетичної настанови, в основі якої – постмодерністська практика; комплексно досліджується жанрова парадигма новелістики і романістики письменника у контексті поліжанрового синтезу; різноаспектно аналізується мала і велика проза автора як багатовимірний художній текст, актуалізуючи його інтерпретаційні можливості; з'ясовуються роль та місце постмодерністського прозопису В. Даниленка в сучасному національному літературному процесі, зокрема як репрезентанта творчої концепції житомирської прозової школи.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що в ній узагальнюються і систематизуються теоретико-методологічні засади розвитку сучасної української прози; обґрунтовується синтетизм творчого мислення В. Даниленка, який зумовлює багатогранність його письменницької

індивідуальності та стилю письма; окреслюються основні генологічні, стильові, нарративні й образотвірні стратегії прозаїка; пропонуються нові шляхи аналізу прозових творів автора, який експериментує з жанровими інваріантами в межах постмодерністського дискурсу.

Практичне значення дослідження. Положення дисертації можуть бути використані для створення цілісного літературного портрета В. Даниленка, укладання бібліографічного покажчика його творчості як в контексті покоління вісімдесятих, так і сучасної української літератури. Результати наукового дослідження стануть у нагоді при написанні монографій, підручників та посібників з історії української літератури кінця ХХ – початку ХХІ ст., проведенні спецкурсів та спецсеминарів із проблем сучасної української прози у вищій та середній школах.

Апробація результатів дослідження. Дисертацію обговорено і схвалено на засіданні кафедри теорії і методики української та світової літератури Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол №3 від 27 жовтня 2016 року). Основні її положення викладені у доповідях на міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях: «Тарас Шевченко в контексті світової культури» (Тернопіль, 2014), «Українська філологія в контексті розвитку європейської наукової думки» (Тернопіль, 2014) «Максим Рильський в культурно-освітньому, літературному і науковому просторі України ХХ століття» (Хмельницький, 2015), «Творчість Уласа Самчука в контексті розвитку світової культури» (Тернопіль, 2015), «Літератури світу: поетика, ментальність і духовність» (Кривий Ріг, 2015), «Масова література: проблема інтерпретації, змісту та форми» (Миколаїв, 2015), «Беларуская література ў культурнай прасторы сучаснага грамадства» (Мінськ, 2016), «Українська наука у європейському контексті. Німецько-українські наукові зв'язки» (Мюнхен, 2016), «Володимир Гнатюк і його роль у розвитку української національної культури» (Тернопіль, 2016), «Діалог мов – діалог культур. Україна і світ» (Мюнхен, 2016), «Літературна етноімагологія: рецепція України та її культури в наукових працях Мікулаша Неврлого (до 100-річчя з дня народження науковця)» (Хмельницький, 2016), «Сучасная тэксталогія: актуальныя праблемы і перспертывы развіцця» (Мінськ, 2016), а також на щорічних науково-звітних конференціях професорсько-викладацького складу Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (2012-2016).

Публікації. Основні аспекти досліджуваної проблеми висвітлено в дев'яти наукових статтях, шість із яких опубліковано у фахових виданнях України, дві публікації – у закордонних часописах (усі статті одноосібні).

Структура наукової роботи відповідає меті та поставленим завданням і складається зі вступу, трьох розділів, які поділяються на підрозділи, висновків, списку використаних джерел (347 позицій). Загальна кількість сторінок – 194, з них – 160 сторінок основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження і стан наукового вивчення проблеми, сформульовано мету та завдання роботи, визначено її об'єкт, предмет, теоретичне і практичне значення, теоретико-методологічну основу дисертації та її наукову новизну, подано відомості про апробацію основних положень дослідження і його структуру.

У **першому розділі «Творчість Володимира Даниленка в українському літературному дискурсі кінця ХХ - початку ХХІ ст.»** систематизовано літературно-критичну рецепцію прози В. Даниленка в сучасному українському літературознавстві, розглянуто творчу індивідуальність письменника як представника житомирської прозової школи.

У **підрозділі 1.1. «Літературно-критична рецепція творчого доробку В. Даниленка»** визначено основні аспекти літературознавчої рецепції постмодерністської творчості митця, зображально-виражальні засоби якої ще не були об'єктом системного вивчення і цілісного дослідження.

Значна кількість критичних матеріалів, рецензій, оглядів творчих здобутків В. Даниленка засвідчують багатогранність його прози (І. Бабич, П. Білоус, О. Гнатюк, І. Давиденко, Н. Зборовська, Я. Поліщук, В. Терлецький, В. Шнайдер, Т. Щербаченко та ін.), демонструючи перспективні напрями досліджень прозописма автора: пародійний дискурс і природа комічного (І. Бабич, Я. Поліщук, В. Шнайдер), сюрреалістична поетика (П. Білоус, Ю. Омельчук, В. Шнайдер), готична і містична традиції (М. Бурдастих, Г. Грабович, І. Давиденко, Н. Євхан, У. Жорнокуй, Я. Поліщук), психоаналіз (Н. Зборовська), генологічні аспекти (О. Галич, Ю. Сорока, Т. Сушкевич), необарокова стилістика (Н. Козачук, О. Юрчук), інтертекстуальність (І. Приліпко) та ін.

Новелістика і романістика В. Даниленка інспірували значний інтерес літературознавців, які в дисертаційних роботах у межах широкої методологічної бази аналізують окремі концептуальні сфери прозової творчості В. Даниленка. Так, О. Федосій у дисертації «Жанрові моделі сучасної української малої прози (Людмила Тарнашинська, Галина Тарасюк, Володимир Даниленко, Олександр Жовна)» (Київ, 2011) з'ясовує особливості поетики жанру оповідання В. Даниленка і специфіку жанротвірних чинників у ньому; Т. Шевченко («Поетика сучасної української прози: особливості “нової хвилі”», Одеса, 2002) простежує динаміку жанрових варіацій новелістичних і романних форм автора у контексті прози Ю. Андруховича, О. Забужко, Л. Кононовича, Б. Нечерди, В. Шевчука, О. Ульяненка, визначаючи її як «нову хвилю» через полістилістику, міжжанрове та міжродове взаємопроникнення. Прикметно, що більшість учених відзначають жанрову диференціацію творчості В. Даниленка, її виразну тенденцію до химерності, іронічності, міфологізму, інтертекстуальності, поглибленої символічності (Н. Козачук). Власне такі жанрово-

стильові доміанти свідчать про належність його творів саме до постмодерністської прози (Н. Зборовська, Я. Полішук, І. Приліпко, О. Федосій, Т. Шевченко й ін.).

У підрозділі 1.2. «Світоглядно-естетичні орієнтири митця» простежено еволюцію художнього мислення В. Даниленка від химерних новел до постмодерністських романів. Біографічні, історико-літературні, соціокультурні факти його життя розкривають гетерогенний авторський світ. Осягнення його прозового доробку неможливе без осмислення так званого поколіннєвого світосприйняття і світорозуміння В. Даниленка як вісімдесятника. Художню свідомість митця визначає естетична стратегія його мистецького покоління (Ю. Андрухович, В. Діброва, О. Забужко, Є. Кононенко, С. Майданська, Г. Пагутяк, Є. Пашковський, Л. Пономаренко та ін.): іронія, метафоричність, гра з історичними реаліями на рівні образів, опозиційність до колоніального минулого, звідки деконструкція у нарації, моделі персонажа, складна асоціативність тощо. З іншого боку, художня практика автора формувалася під впливом містицизму М. Гоголя, неореалізму В. Підмогильного, необароковості В. Шевчука, що увиразнюють його багаторівневий психологічно-ментальний текст у межах постмодерністської поезики.

Белетристика В. Даниленка демонструє нові можливості «модерного конструктивного мистецтва» (Т. Адорно), органічно вписуючись у контекст інтелектуального письма. Вона експериментально поєднує ознаки постмодернізму (абсурдність людського існування, карнавалізація, театральність, акумулювання культурно-духовного досвіду різних поколінь, ремінісцентність, мозаїчне сприйняття світу й ін.) і химерної прози 1970-80-х рр. (творче осмислення традицій українського фольклору і національного бароко, взаємозв'язок реального з фантастичним, «учуднення» звичайного, використання елементів сміхової культури і народної демонології, увиразнення філософського підтексту твору через гротеск і систему умовних знаків). Автор майстерно синтезував іронічний і серйозний стилі, конкретно-чуттєві та умовні форми відображення дійсності, створивши мистецький зразок постмодерністської прози.

Підрозділ 1.3. «Жанрово-стильові особливості прози письменника в контексті житомирської прозової школи» розкриває естетичні засади творчості В. Даниленка, що окреслюються в літературно-культурному середовищі Житомира другої половини ХХ століття – «інтелектуальній тусовці Бориса Тена», до якої належав прозаїк і яка посідає особливе місце в його творчій самоідентифікації.

В. Даниленко як митець формувався в потужному силовому полі «живого класика» – відомого перекладача, поета, мистецтвознавця Б. Тена (Миколи Хомичевського), який титанічно працював над створенням елітарної письменницької організації. Це зумовило прагнення молодого автора сконструювати поліфонічний образ сучасного світу художніми засобами, адекватними оригінальному світовідчуттю митця (ірраціональність, експресивність, деструкція форми, тяжіння

до контрастів, трагічність світобачення, психологізм та ін.), а також продовжувати традиції українських письменників європейського типу, як-от В. Шевчук і В. Підмогильний. В історичній ситуації культурних трансформацій та ідеологічних зрушень В. Даниленко визначив основні естетичні засади житомирської прозової школи як своєрідного феномена в українській літературі кінця ХХ – початку ХХІ ст.: письменник як національний пророк, локалізація художнього світу, колоритна поліська говірка, екзистенційна філософська домінанта, «стилістична ускладненість», патологічна свідомість персонажів, психологізм, іронічність, парадоксальність тощо. Антологія «Вечеря на дванадцять персон», укладена В. Даниленком у 1997 році, представила авторитетний склад репрезентантів житомирської прозової школи (В. Шевчук, А. Шевчук, Є. Концевич, В. Врублевський, В. Медвідь, Є. Пашковський, М. Закусило, Ю. Гудзь та ін.). Синтез традиційного і новаторського у їхній творчості дозволяє говорити про винятковість «житомирської прози» в сучасному українському письменстві.

Входження В. Даниленка у культурно-мистецький простір Б. Тена забезпечило активний міжкультурний обмін і творчу комунікацію, що призвели до інтелектуалізації його письма, неминучого відкриття європейського вектора в літературній діяльності. З'ясовано, що автор моделює художній світ за допомогою постмодерністських формотвірних чинників: внутрішній сюжет, алюзійність, іронічність, міфологізм, зміщення часопросторових площин, відтворення психологічних процесів і динаміки духовного світу персонажів у координатах екзистенційного світовідчуття. Постмодерністський дискурс засвідчує глибинну письменницьку працю В. Даниленка на основі продуктивних взаємозв'язків із національною і європейською літературними традиціями.

Другий розділ «Жанрово-стильовий синкретизм малої прози В. Даниленка» присвячений дослідженню стильового діапазону новелістики прозаїка, аналізу жанрів іронічної та химерної новел у його творчості.

Підрозділ 2.1. «Новелістика митця як явище художнього синтезу» зосереджує увагу на жанрово-стильовому експерименті В. Даниленка у прозових збірках «Місто Тіровиван» і «Сон із дзьоба стрижа», в яких поєднуються реальність і містика, реалізм і постмодернізм, елементи мелодрами, фентезі і готики, поглиблюється психологізм у процесі спостереження за людськими пристрастями. «Синтетизм творчого мислення» письменника реалізується в його новелістичних текстах на стильовому, жанровому, наративному, персонажно-образному рівнях. Його формування у житомирському культурному середовищі і вслухання в оригінальне світорозуміння В. Шевчука, з одного боку, а з іншого, відкритість до світових літературних традицій – сприяють витворенню ускладненого тексту з «упорядкованою ієрархією кодів». Звідси особливі принципи естетичного аналізу, який передбачає руйнування причинно-наслідкових зв'язків, синкретичну стильову парадигму, часопросторові трансформації, ускладнену наративну структуру, збурену

свідомість маргінального персонажа (часто оповідача), межові психічні стани та ін. За допомогою засобів гри, фантазмагорії, синтезу реального і містичного, раціонального й ірраціонального В. Даниленко розширює межі новелістичного жанру, створюючи гротескную картину абсурдного світу й екзистенційного буття людини в ньому (проблеми самотності, змізерніння внутрішнього «я», фрагментарність часопросторового континууму, мотиви втечі, смерті, помсти, гріха). Постмодерністські прийоми деконструкції і карнавалізації визначають характер гри автора з текстом і реципієнтом, наскрізну іронічність його художнього мислення, ускладнюють нарративну структуру, поглиблюють інтертекстуальність і філософічність. Новели збірок «Місто Тіровиван» і «Сон із дзьоба стрижа» – багатовимірні тексти з відкритою інтерпретаційною перспективою, в основі яких – оригінальне бачення дисгармонійних взаємодій мікро- і макросвітів, фундаментальних антиномій життя-смерть, добро-зло, вічне-проминальне. Отже, синкретичне мислення автора зумовлене його естетичним принципом експериментального поєднання художніх домінант постмодернізму, необароко, неореалізму.

У підрозділі 2.2. «Жанр іронічної новели у творчості В. Даниленка» проаналізовано іронічну новелістику письменника, яка розташовується «поміж полюсами елітарного і масового письма». Його іронічна творчість – наслідок кризового стану пострадянської і постколоніальної дійсності кінця ХХ – початку ХХІ ст., що відродила явище авангардизму, яке в художньому тексті В. Даниленка утвердилося у формі постмодернізму. В цьому контексті іронічна новела митця специфічно поєднує ознаки іронічного письма вісімдесятників (прихована авторська іронія, іронічна гіперболізація, карикатурність персонажів, гротескні образи, іронічно-комедійний контраст) і «філологічну іронію» дев'яноститників (іронічна позиція оповідача, «якому подобається іронічне сприйняття будь-чого, зокрема і власної уяви» (Н. Герасименко), модель персонажа як суперечливої постаті з деструктивною свідомістю і деформованим внутрішнім світом). У результаті В. Даниленку вдається переконливо обґрунтувати амбівалентну природу людини як постколоніального суб'єкта, її контрастні думки і переживання. Тому його іронічні новели «Віолетта з драндулета», «Дзеньки-бреньки», «Кієвській мальчик», «Кімната з цикламенами», «Монолог самотнього каменя», «Слизова кісточка», «Тір-лір-лі» та ін. прочитуються як «сміхова альтернатива офіційному апофеозові застою» (П. Майдаченко). У них він майстерно реалізує широку палітру засобів комічного: сарказм, іронію, чорний гумор, фарс, гротеск, театралізацію, шаржування й ін.

Іронічні рефлексії митця у новелах «Дегустація в будинку з химерами», «Поцілунок Анжели», «Розбуди мене до Парипсів», «Людина громів», «Далекий голос саксофона», «Знімок з лемуром», «Свято гарбузової княгині» розкодовують символічні площини тексту, авторську метамовну гру. Спроба самоідентифікації, подолання культурно-ідеологічних стереотипів, пошук відповідної форми художньої репрезентації – все це модифікувало поетику новел В. Даниленка,

надавши їм ознак іронічної прози. Вважаємо, що іронічна новела у його творчості є самостійним жанровим утворенням, для якого характерні такі ознаки: деконструкція тоталітарної дійсності через її абсурдизацію, театралізація, десакралізація цінностей, тип «зайвої людини», міфологізація, прийом художньої гри, пародіювання, гротескні образи, «чорний» гумор, неочікувана розв'язка й ін.

У підрозділі 2.3. «Поетологічні домінанти химерних новел письменника» доведено, що В. Даниленко, продовжуючи гоголівську традицію, є творцем сучасної химерної новели. Її художня умовність виростає з української демонології – фольклорної (міф, казка, легенда, переказ, народне оповідання, бувальщина) і літературної (Києво-Печерський патерик, М. Гоголь, Г. Квітка-Основ'яненко, П. Куліш, О. Стороженко, М. Коцюбинський, Леся Українка, В. Шевчук та ін.). Народна демонологія, трансформована в авторській свідомості, сягає міфологічних витоків: давні вірування, прикмети, уявлення, мікрообрази як система знаків і натяків використовуються письменником як ключ до розуміння, дешифрування, пояснення філософського сенсу новел (солом'яний пан чи хлопчик з курячими ніжками з однойменних творів, божевільна Марта з «Кімнати з цикламенами», гадюка зі «Сліду у лататті» й ін.). Їх семантична полівалентність увиразнює егоїстичну й альтруїстичну натури персонажів, уявляє двоїсту сутність людини (добро – зло), акцентує авторську «вільну гру» міфічними сюжетами і мотивами.

Химерні новели В. Даниленка вирізняються оригінальним використанням умовних форм, казкових і фантазмагоричних ситуацій, мистецьким синтезом фантастичного і реального, символічністю образів, трансформацією часопросторових координат, стильовою поліфонією, де співіснують піднесено-патетична та іронічна інтонації, композиційні зсуви, притчевість, як-от у новелах «Розбуди мене до Парипсів», «Черемхова віхола», «Посмішка Савула», «Його джмелиний баритон», «Поцілунок Анжели», «Далекий голос саксофона» та ін. Важливо, що елементи умовності і фантастики актуалізують додаткові приховані смисли, увиразнюючи філософські ідеї автора (національна проблематика, барокове світобачення, ірраціоналізм, психоаналіз), міфологічні образи-символи виконують орнаментальну, етноінформативну та сюжетотвірну функції.

У прозових збірках «Місто Тіровиван» та «Сон із дзьоба стрижа» В. Даниленка химерні новели прочитуються як своєрідний метатекст, синтезуючим чинником якого постають постмодерністська поетика (карнавальність, іронічність, інтертекстуальність), жанрово-стильовий синкретизм, мандруючі з тексту в текст символічні образи жінки-смерті, міста-пекла, чоловіка-диявола, екзистенційно-філософські та фольклорні мотиви, що потребують окремої літературознавчої інтерпретації. Це дозволяє виокремити основні ознаки його химерного письма: умовність, хронологічні зсуви, часопросторові маніпуляції, гра з текстом і читачем, іронічна оповідна манера, елементи народної сміхової культури (гумор, пародія, бурлеск), наявність

фантастичних і міфологічних структур, барокові мотиви, фольклорне образотворення, увага до деструктивних рис сучасної особистості та ін.

У **третьому розділі «Жанр роману у прозовому доробку митця»** окреслено жанрові доміанти романістики В. Даниленка, визначено міфологічні елементи в романі «Кохання в стилі бароко», простежено меніппейну традицію у романі «Газелі бідного Ремзі», схарактеризовано жанрову природу роману «Капелюх Сікорського».

У **підрозділі 3.1. «Велика проза В. Даниленка в контексті української масової літератури»** романне мислення автора інтерпретується як гетерогенне, здатне репрезентувати сучасну форму існування української ідеї (Т. Гундорова). В українському прозовому дискурсі початку XXI ст. його романи є багаторівневими поліфонічними структурами. Бестселери «Кохання в стилі бароко», «Газелі бідного Ремзі», «Капелюх Сікорського» – «межові» художньо-естетичні форми, які демонструють нові можливості в зображенні світу і людини в ньому, – синтезують ознаки реалізму і постмодернізму, інтригу та емоційність, химерну поетику і полемічну загостреність, гру з текстом і реципієнтом, інтертекстуальні рекомбінації і наскрізну іронічність, підтримують увагу і стимулюють читацький інтерес. Доведено, що романістика В. Даниленка як феномен масової літератури долає «конфлікт інтерпретацій» (П. Рікер) та дилему «якісна» – «неякісна». Автор як творець сучасного постмодерністського роману інтелектуалізує масове письмо через міфологізм, психоаналіз, історіософську проблематику. Естетичний дискурс прози В. Даниленка свідчить, що він майстерно трансформує художні традиції української літератури, постійно експериментуючи з жанрами та стилями: сатиричний роман, романізована біографія, містичний роман з елементами детективу, історіософський роман, родинна хроніка, в яких сучасна дійсність переосмислюється крізь призму абсурдності та ілюзорності реального світу, важливих проблем українського суспільства (соціальна справедливість, національна пам'ять і самоідентифікація, деформація особистості в тоталітарному соціумі, втрата національних пріоритетів та моральних цінностей).

Образно-міфологічне мислення, актуалізовані фольклорні, зокрема демонологічні, уявлення визначають жанрово-стильові особливості постмодерністської практики В. Даниленка, у прозі якого майстерно змодельовані світ і людина набувають символічних значень. Експериментальні романні жанри, які інтелектуалізуються, психологізуються, наповнюючись філософськими, міфологічними, історіософськими ідеологемами, їх стильовий поліфонізм дозволяють трактувати велику прозу В. Даниленка як якісну белетристику в українській масовій літературі початку XXI ст.

У **підрозділі 3.2. «Міфопоетична система роману «Кохання в стилі бароко»»** обґрунтовано самотутність художнього міфологізму В. Даниленка, який, вважаємо, зумовлений органічним синтезом традиційного та індивідуального, реальних фактів і творчого вимислу,

домінуванням постмодерністських структур (деструкція світової й української міфоритуальних схем, декодування біблійних сюжетів і образів, зміщений хронотоп, співіснування «сакрального» і «профанного» часу та ін.). Джерелами міфопоетичного мислення прозаїка є, насамперед, його фольклорне світовідчуття і, безумовно, містична проза М. Гоголя та химерний роман В. Шевчука. Такі висновки спричинені інтертекстуальними перегуками, як-от алюзії на роман-баладу «Дім на горі» В. Шевчука та ремінісценції з «Вечорів на хуторі біля Диканьки» М. Гоголя.

Роман «Кохання в стилі бароко» – не міфоцентричний текст, оскільки в ньому В. Даниленко не творить авторських міфів, а міфологізм не є визначальним естетичним принципом. Попри це можемо говорити про наявність у романній структурі індивідуально-авторських міфосюжетів і міфообразів, створених за міфічними зразками, наприклад, етіологічна розповідь про Галину Коркушко, космогонічна легенда про Голосіївський ліс, міфопоетичний образ землі-помежів'я тощо. Передусім міфологічні запозичення в романі реалізуються у формі міфем і міфологем. Міфема – упізнавані імена та атрибути міфологічних героїв, міфічні мотиви, що функціонують у тексті В. Даниленка як метафори, алегорії чи символи (наприклад, Параскева як покровителька шлюбу і дітонародження). Міфологеми у романі «Кохання в стилі бароко» є засобом авторського світовідчуття і світорозуміння (за Є. Мелетинським). Так, на основі національної міфопоетики (міфологем смерті, безодні, мавок) протиставляються свій і чужий світи, на межі яких стояв «будинок з намальованими вікнами біля Пішохідного моста, де був перелаз між світами», або твориться образ Полудниці, яка в погожий день «підходить до довірливих селян і починає розпитувати, як робиться прядиво чи шиється сорочка, ніби нетямуша дівка, а потім насилає їм хвороби. І як тільки закінчується полудень, хутко зникає, наче її не було». Автор майстерно реалізує міфологічні принципи образотворення та структурування часопросторової картини світу, творчо переосмислює архетипні образи-концепти й образи-топоси, наприклад: жінка-смерть, підземелля, провалля, гора, втрачений рай, тінь, світло-під'їма, верх-низ та ін.

У динамічній нарративній структурі твору, наповненій вставними сюжетами, новелами, «текстами у тексті», В. Даниленко вдається до постмодерністської гри, відмовившись від моделі всезнаючого оповідача на користь гомодієгетичних нараторів – міфічних істот (Горгулі, Повітрулі, Медузи – Заплаканої Вдови, братів Нечистюків, атлантів). Таким чином, ускладнена міфопоетична система роману «Кохання у стилі бароко» розширює жанрові і стильові межі української масової літератури, виводячи його з площини неякісного розважального письменства.

У підрозділі 3.3. «Меніппейна традиція у романі «Газелі бідного Ремзі»» зосереджено увагу на жанрових аспектах сатиричного роману «Газелі бідного Ремзі», в якому В. Даниленко актуалізує форму поліфонічного роману – оригінальної меніппеї (М. Бахтін). І хоча питання жанрового визначення «Газелей бідного Ремзі» як роману-меніппеї сьогодні є неоднозначним, проте в ньому очевидні такі його риси:

- трансформація народної сміхової традиції (комічний образ президента Сарихана та його оточення, барокове мовлення Ремзі, ворожіння президента на варениках та ін.);

- свобода сюжетної вигадки, коли автор монтажно komponує розрізнені епізоди, постійно розширюючи хронотоп (Київ, Житомир, Кривий Ріг, Львів, Кабул, Ялта, Бахчисарай, о. Шпіцберген, Північний полюс, Нью-Орлеан), нанизуючи окремі події і ситуації у цілісний сюжетний потік, наповнюючи текст великою кількістю другорядних персонажів, які допомагають повно окреслити національний характер українського народу;

- органічне поєднання філософського діалогу, глибокої символіки, авантюрної фантастики і примітивного натуралізму, яке спостерігаємо в 40-ка газелях-розділах роману, написаних бароково-орнаментальним стилем;

- трипланова структура топосу, коли дія зосереджується в Гюлістані (земля), в президентських палатах («верх») і потойбіччі («низ»), яке іманентно присутнє в розповіді Ремзі;

- психологічне експериментування у моделюванні афективних станів людини (безумств і пристрастей), нестримної мрійливості, сновидінь: персонаж як активний суб'єкт руйнує власний образ, який розпадається на множину масок (Сарихан, Станіслав Западловський, міністр Хрунь, баба Голяна, Ганя Халепа та ін.).

Фантастичність у романі набуває авантюрно-пригодницького, символічного або містичного характеру, до того ж вона завжди спрямована на провокацію чи випробування правди. Це свідчить про особливий тип фантастики, коли спостереження з незвичної точки зору, наприклад, представника іншої історичної епохи і, що важливо, чужої українцеві ментальності, різко змінюють масштаби осмислення і ракурс відтворення українського буття. В. Даниленко вводить у текст елементи соціальної утопії, які реалізуються у формі сновидінь або подорожей в далекі чи невідомі землі (о. Шпіцберген, Північний полюс, Нью-Орлеан). Ускладнюють наративну структуру «Газелей бідного Ремзі» і вставні мікроструктури: листи, ораторські виступи, бенкетні промови і тости, повчальні монологи, анекдоти, вірші, казки та ін., які надають ексцентричній гомодієгетичній нарації особливої відвертості. Вважаємо, що постмодерністське змішування автором прозової та віршованої мов (у межах кожного розділу, який завершується бейтом), серйозного і смішного, гра різкими переходами і змінами, верхом і низом, несподівані контрасти, оксюморон, тобто порушення загальноприйнятого і звичного ходу подій, усталених норм поведінки й етикету, в тому числі й мовних, визначають новаторство жанрової парадигми сатиричного роману «Газелі бідного Ремзі». Майстерно комбінуючи містифікацію, пародію, бурлеск, гротеск, які вияскравлюють авторську критику моральних вад сучасної людини, негативних соціальних реалій та літературних стереотипів, В. Даниленко створив оригінальний роман-меніппею.

У підрозділі 3.4. «Роман ініціації у творчості В. Даниленка («Капелюх Сікорського»)

наголошено, що прозаїк експериментує з жанром художньої біографії, залучаючи до неожанрової парадигми елементи роману-мозаїки, роману-пошуку, біографічного роману в епізодах. Він майстерно трансформує жанрові ознаки біографічної прози, переносючи увагу з розвитку подій на розгляд внутрішнього світу людини, осмислюючи історичну епоху через людську психологію. Самобутність талановитої особистості в романі «Капелюх Сікорського» багатогранно розкривається у процесі формування її характеру, що дозволяє говорити про реалізацію сучасного зразка роману ініціації. Дослідники роману виховання (М. Бахтін, В. Зарва, Д. Затонський, І. Влодавська, О. Краснощоківа, О. Кругликова, С. Притолук, О. Сидоренко, О. Чик та ін.) стверджують, що мотив ініціації в ньому виконує жанротвірну функцію. В. Даниленко пише роман ініціації, відмовляючись від традиційних для нього схем хорору і трилера, натомість використовує елементи химерної поетики (сновидіння, магичні образи-символи, ірраціональні передчуття, магія кохання та ін.), що белетризує розповідь. У свою чергу, художня насиченість романного тексту ремінісценціями, образними аналогіями, стилізація, прийоми замовчування, лейтмотив внутрішнього бунту маркують постмодерністську поетику. У романі «Капелюх Сікорського» балансування між професійною та особистісною сферами життя персонажа реалізується через поєднання двох наративних планів: реального, наповненого географічними, часовими, побутовими деталями, й ірреального, пов'язаного з внутрішньою екзистенцією особистості (фантазмагоричні візії, сновидійні мрії, психологічні зсуви, душевні конфлікти та ін.), переплетення екстрадієгетичного та інтрадієгетичного наративів, взаємопроникнення хронотопу реальності і хронотопу мрії.

Отже, В. Даниленко залучає нові способи моделювання художньо-історичного життєпису, синтезуючи жанрові структури біографічного роману і роману виховання, зокрема роману ініціації. Він експериментує з реалістичною поетикою, ускладнюючи її постмодерністськими елементами: іронічна тональність, асоціативні образи, кіномонтаж, актуалізація підтексту, різні наративи, синтез раціонального й ірраціонального, реальності і фантастики, що демонструють постмодерністське авторське мислення. «Альтернативна біографія» Ігоря Сікорського як белетризований варіант художньо-документальної літератури прочитується як роман ініціації, в якому головний персонаж усвідомлює сенс власного існування і знаходить успішний шлях самоідентифікації через складний екзистенційний процес Я-становлення.

Висновки репрезентують узагальнені результати дослідження.

1. Самобутня проза В. Даниленка засвідчує дифузю жанрів, тяжіння до умовних форм, міфологічних і фольклорних алюзій, міфопоетики. У ній митець інноваційно поєднує риси постмодернізму, необароко, магичного реалізму. Але жанрово-стильові особливості оригінального прозописьма сучасного прозаїка, його зображально-виражальні засоби досі ще не були об'єктом

системного вивчення. Значна кількість критичних матеріалів, рецензій, оглядів підтверджують, що професійні читачі відзначають гетерогенність творчої індивідуальності митця (І. Бабич, П. Білоус, О. Гнатюк, І. Давиденко, Н. Зборовська, Я. Поліщук, В. Терлецький, В. Шнайдер, Т. Щербаченко та ін.). Літературознавці П. Білоус, М. Бурдастих, О. Галич, Н. Євхан, У. Жорнокуй, Н. Козачук, Я. Поліщук, О. Федосій, О. Юрчук констатують жанрову диференціацію творчості В. Даниленка, її виразну тенденцію до химерності, іронічності, міфологізму, інтертекстуальності, поглибленої символічності. Власне такі жанрово-стильові доміанти свідчать про належність його творів до постмодерністської прози.

2. У художніх творах В. Даниленка виявляє інтерес до міфопоетичних світів (снів, марень, візій), стильової поліфонії, умовних засобів, фантастичності, фольклорно-міфологічних образів, що увиразнює його творчі зв'язки з художнім феноменом М. Гоголя, химерною парадигмою В. Шевчука, літературними традиціями житомирської прозової школи. Майстерне використання постмодерністської іронії, образів-симулякрів, наративної фрагментарності, ризому, прийомів маскування і гри, різних типів внутрішнього монологу (монолог-спогад, монолог-роздум, монолог-мрія), які експлікують ретроспекції та психологічну характеристику персонажів, отримує переконливе обґрунтування у процесі дослідження міжлітературних комунікацій і внутрішніх контактів В. Даниленка.

3. Формування творчої індивідуальності митця зумовлюється його належністю до житомирського літературного середовища Б. Тена. Обґрунтовуючи ідею «горизонтальної організації літературного побуту», В. Даниленко вибудовує цілісну концепцію житомирської прозової школи, мета якої – творчо поєднати національну і світову літературні традиції. Її основні принципи власне як літературної школи він задекларував на презентації антології «Вечеря на дванадцять персон» (1997): письменник як національний пророк, «древлянська мисле-образність», поліська говірка, екзистенц-філософська доміанта, жанрово-стильова деструкція, іронічність, парадоксальне мислення автора тощо. Синтез традиційного і новаторського у творчості письменників житомирської прозової школи (В. Шевчука, А. Шевчука, Є. Концевича, Є. Пашковського, В. Медвідя, Г. Цимбалюка, Н. Закусила, Г. Шкляра, В. Даниленка, В. Врублевського, Ю. Гудзя, В. Янчука) і В. Даниленка насамперед дозволяє говорити про винятковість «житомирської прози» в сучасному українському письменстві.

4. Художній доробок В. Даниленка демонструє широкий діапазон жанрово-стильових можливостей сучасної прози, які найвиразніше репрезентує багаторівневий текст у межах синтетичного стилю, де домінує постмодерністська поетика. У прозових збірках «Місто Тіровиван» і «Сон із дзьоба стрижа» автор експериментує зі стилем (постмодернізм, необароко, неореалізм) і жанром (мелодрама, фентезі, готика), засвідчуючи «синтетизм творчого мислення»,

який реалізується в його новелістиці на кількох рівнях: жанровому, стильовому, наративному, персонажному, образному та ін.

5. У малій прозі В. Даниленко майстерно реалізує широку палітру комічного: сарказм, іронію, чорний гумор, фарс, гротеск, театралізацію й ін., засвідчуючи риси іронічного письма. Його іронічні новели прочитуються як «сміхова альтернатива офіційному апофеозові застою» (П. Майдаченко). Іронічність як одна з основних ознак індивідуального стилю В. Даниленка, органічно поєднана з деструктивним чи демонічним світовідчуттям, набуває трагічного звучання («Місто Тіровиван», «Свято гарбузової княгині», «Кімната з цикламенами», «Монолог самотнього каменя», «Усипальня для тарганів», «Смерть учителя», «Дегустація в будинку з химерами», «Поцілунок Анжели», «Знімок з лемуrom», «Слід у лататті» й ін.). За допомогою іронії увиразнюється авторська естетика абсурду: від гротескного зображення втрати людиною моральних орієнтирів («Смак персика», «Пізня шпанка», «Чорні хрящі») до саркастичного опису екзистенції розчарованого інтелігента («Тір-лір-лі», «Смерть учителя», «У промінні згасаючого сонця»). Таким чином, іронія у малій прозі В. Даниленка виражається на рівні контексту, зокрема через осмислення «загубленої» долі особистості (трагічна іронія), часто й самого автора (самоіронія), нарації (сновидіння і візії, біблійна стилізація, пародіювання, трансформація «вічних» сюжетів і образів, гра з читачем), мови (експресивна лексика, пафосність, перефразування, алюзійне цитування та ін.), у моделюванні типу «зайвого» персонажа та його внутрішнього конфлікту тощо.

6. В. Даниленко – творець сучасної химерної новели. Сягаючи змістових глибин народнопоетичного світобачення, наповнюючи традиційні міфологеми власним світорозумінням, він знаходить «нові ракурси художнього дослідження людини» (М. Жулинський). Художня умовність В. Даниленка сягає основ української демонології – фольклорної (міф, казка, переказ, народне оповідання, бувальщина) і літературної (І. Котляревський, М. Гоголь, О. Стороженко, Г. Квітка-Основ'яненко, Леся Українка, М. Коцюбинський, Є. Гуцало, В. Дрозд, П. Загребельний, В. Земляк, О. Ільченко, В. Міняйло, В. Шевчук та ін.). Міфологізм як органічна складова поетологічної системи новелістики прозаїка актуалізується у її тематиці й проблематиці (добро – зло, світло – тьма, життя – смерть та ін.), сюжетно-композиційній організації тексту (фабула, сюжетні ходи, міфологічні моделі циклічного та есхатологічного часів), поетиці (метафоричність, символічність, прийоми контрасту, гротеску, театральності), в імагологічній площині (міфологічні найменування анімалістичного, фітоморфного, космогонічного характеру). Важливо, що елементи умовності і фантастики у новелах «Розбуди мене до Парипсів», «Людина громів», «Посмішка Савула», «Його джмелиний баритон», «Поцілунок Анжели», «Далекий голос саксофона», «Малюнок на замерзлому вікні», «Дегустація в будинку з химерами» й ін. актуалізують приховані смисли і філософські ідеї (національна проблематика, філософія серця, теорія гри).

7. Романний доробок В. Даниленка презентує творчість «нової якості» (Я. Поліщук), розташовуючись поміж полюсами елітарного і масового письма, оскільки націлений відповідати на актуальні мистецькі і читацькі запити. Загальнолюдські й особистісні проблеми сучасності, синтез гендерних, морально-етичних, соціально-психологічних аспектів, інтрига та експресія, спрямовані на стимулювання читацького інтересу, дозволяють літературознавцям вписувати романістику В. Даниленка в дискурс української масової літератури. З іншого боку, романи «Кохання в стилі бароко», «Газелі бідного Ремзі», «Капелюх Сікорського» позначені впливом химерної поетики, іронічністю, тяжінням до філософічності і підтексту, інтертекстуальністю, полемічною загостреністю. Ці ознаки увиразнюються в контексті постмодерністського експерименту. Синтетичне мислення В. Даниленка, сформоване через засвоєння художнього досвіду І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка, М. Гоголя, М. Стороженка, М. Коцюбинського, Лесі Українки, В. Підмогильного, В. Шевчука, Остапа Вишні, митців київського андеграунду 70-80-х років (В. Діброва, Б. Жолдак) та ін., модифікує жанрові інваріанти (роман-кросворд, постмодерністський роман у новелах, містичний детектив, роман-меніппея, роман ініціації) і визначає стильову дифузію (синтез постмодерністського і химерного, серйозного та іронічного стилів).

8. «Кохання в стилі бароко» – містичний роман-кросворд, який поєднує історичний факт, міфологізм і квест. Він водночас перебуває в межах постмодерністської традиції, яка виявляється через ускладнену композицію (форма архітектурного кросворду з «пунктирною рамкою», вставними новелами, «текстом у тексті»), виразно психологізовану модель персонажа-інтелігента, монтажну нарративну техніку, міфологічну систему тощо. Міфопоетична парадигма роману «Кохання в стилі бароко» актуалізує жанровий синкретизм (містичний роман, детективний роман, історичний роман, химерний роман, роман-квест, роман у новелах, роман-кросворд та ін.), стильову поліфонію (необароко – постмодернізм), філософічність (містицизм, кордоцентризм, християнський апокаліпсис). Письменник творчо розгортає такі міфологічні мотиви, як космогонічний, етіологічний, героїчний, есхатологічний, а також архетипні образи смерті, дороги, моста, води, вогню та ін. У міфологічній системі роману «Кохання в стилі бароко» увиразнюються глибинні структури авторського світорозуміння, засвоєння ним міфологічно-фольклорних джерел, язичницьких та християнських вірувань українського народу, трансформація біблійних сюжетів і образів.

9. У сатиричному романі «Газелі бідного Ремзі» В. Даниленко модифікує традиції меніппеї. Цій експериментальній жанровій моделі властиві такі ознаки, що засвідчують специфіку постмодерністського мислення автора: іронічна модель абсурдного світу, інтертекстуальність, увага до ірраціонального, дисгармонійного, схильність до симулякрів, карнавальність, ігрові прийоми, синтез серйозного і сміхового елементів, віршованого і прозового текстів, мовна

еклектика, психопатологічні відхилення у поведінці персонажів, відчуття всезагального божевілля. У цьому аспекті постмодерністська техніка призначена подолати розрив між елітарним і масовим мистецтвом. Сатиричне начало у романній структурі репрезентується експліцитно та імпліцитно: авторська іронія, заявлена «серйозність» гомодієгетичної нарації, широкий діапазон засобів комічного (насмішка, чорний гумор, гротеск), парадокс, комічна метафора, гіперболізація, мовні дисонанси, численні порушення зв'язності тексту, ефект часового зсуву й ін.

10. У романізованій біографії «Капелюх Сікорського» В. Даниленко творить особливий жанровий варіант відповідно до авторської концепції постмодерністського обігрування жанрових канонів роману виховання, що налаштовує читача на осмислення проблеми сенсу і призначення людини в абсурдному світі. Роман ініціації демонструє майстерну реалізацію письменником постмодерністських конструктів: моделювання онтогенезу талановитої особистості за допомогою символіки сновидіння, фантазмагоричних візій, психологічних комплексів, уявних монологів з втраченою коханою та ін. Автор у процесі написання художньої біографії відомої історичної особи сміливо оперує постмодерністськими прийомами: авторська гра біографічними фактами руйнує біографічний хронотоп, колажно комбінує відносно автономні біографіми. У «Капелюсі Сікорського» В. Даниленко трансформує традиційний жанр роману ініціації, створюючи його оригінальну форму, де переродження головного персонажа здійснюється у кількох площинах: фізіологічній, моральній, інтелектуальній, громадянській.

Поліфонічна проза В. Даниленка виявляє стильову і жанрову спадкоємність у постмодерністському українському дискурсі, зумовлену власними світоглядними й естетичними орієнтирами, позначеними національними і світовими художніми домінантами. Його постмодерністські новелістика і романістика розширюють межі української масової літератури, насамперед інтелектуалізуючи її (міфологізм, історіософія, психоаналіз та ін.). Новелістичні збірки «Місто Тіровиван» і «Сон із дзьоба стрижа», романи «Кохання в стилі бароко», «Газелі бідного Ремзі», «Капелюх Сікорського» як майстерні зразки якісної белетристики є національно самобутніми художньо-естетичними формами, що демонструють нові можливості сучасного українського письменства, його належність до світового літературного дискурсу.

Основні положення дисертації викладені у таких публікаціях:

1. Яблонська Н.М. Романи В. Даниленка в сучасному дискурсі української масової літератури / Н.М. Яблонська // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Літературознавство / за ред. д. ф. н., проф. Ткачука М. П. – Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2013. – Вип. 38. – С. 245-257.
2. Яблонська Н.М. Особливості міфомислення Володимира Даниленка у прозовій збірці «Сон із дзьоба стрижа» / Н.М. Яблонська // Наукові записки Тернопільського національного

педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство / за ред. д. ф. н., проф. Ткачука М. П. – Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. – Вип. 41. – С. 189-199.

3. Яблонська Н.М. Жанр іронічної новели у творчості Володимира Даниленка / Н.М. Яблонська // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія: філологічні науки (літературознавство) / за ред. Філатової О. С. – Миколаїв: Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, 2015. – № 2 (16). – С. 325-329.

4. Яблонська Н.М. Постмодерністські засоби творення малої прози В. Даниленка / Н.М. Яблонська // Літератури світу: поетика, ментальність і духовність / за ред. д. ф. н. Ковпик С. І. – Кривий Ріг: Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет», 2015. – Вип. 6. – С. 148-157.

5. Яблонська Н.М. Романістика В. Даниленка в контексті художніх шукань великої прози початку ХХІ ст. / Н.М. Яблонська // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. Літературознавство. – № 1 (326). – Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2016. – С. 232-238.

6. Яблонська Н.М. Новелістика В. Даниленка в контексті магічного реалізму / Н.М. Яблонська // *Ukrainische Wissenschaft im europäischen Kontext. Deutsch-ukrainische Wissenschaftsbeziehungen: Sammel-band* / redigiert von D. Blochyn. – München, 2016. – Band 9. – S. 304-309.

7. Яблонська Н.М. Новелістика Володимира Даниленка як явище художнього синтезу / Н.М. Яблонська // *Сучасная беларуская тэксталогія: актуальныя праблемы і перспектывы развіцця: зб. навук. прац.* – Мінськ: Інстытут літаратуразнаўства імя Янкі Купалы Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, 2016. – С. 252-257.

8. Яблонська Н.М. «Капелюх Сікорського» В. Даниленка як роман ініціації / Н.М. Яблонська // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Літературознавство / за ред. д. ф. н. Ткачука М. П. – Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – Вип. 45. – С. 213-225.

Додаткові публікації:

9. Яблонська Н.М. Жанрова своєрідність романістики Володимира Даниленка / Н.М. Яблонська // Філологічний дискурс: зб. наук. праць / гол. ред. В. П. Мацько. – Хмельницький: Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, 2015. – Вип. 2. – С. 92-97.

АНОТАЦІЯ

Яблонська Н.М. Постмодерністський дискурс художньої прози Володимира Даниленка.
– Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.01.01 – українська література. – Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки України. – Тернопіль, 2017.

У дисертації досліджується постмодерністська проза В. Даниленка крізь призму складних зв'язків його творчої індивідуальності з літературними поколіннями, зокрема житомирською прозовою школою. Вперше аналізується жанрова і стильова специфіка новелістики В. Даниленка у прозових збірках «Місто Тіровиван» і «Сон із дзьоба стрижа», розглядаються тематичні, образні та індивідуально-авторські домінанти новелістичного жанру, оскільки прозаїк експериментує з жанровими різновидами химерної та іронічної новел. Особлива увага приділяється жанровим особливостям романної прози В. Даниленка в сучасному українському постмодерністському дискурсі: окреслюється міфологічна концепція в романі «Кохання в стилі бароко», осмислюються генеза і семантика міфопоетичних образів в індивідуально-авторській моделі світу; обґрунтовується меніппейна традиція у сатиричному романі «Газелі бідного Ремзі»; простежуються постмодерністські способи моделювання художньо-історичного життєпису, які засвідчують появу белетризованого роману ініціації «Капелюх Сікорського» у творчості В. Даниленка. У роботі визначаються місце і роль прозового доробку письменника в українському літературному процесі кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Ключові слова: постмодернізм, житомирська прозова школа, жанр, міфологізм, стильовий синтез, міфопоетика, іронічна новела, химерна новела, роман ініціації, роман-меніппея.

SUMMARY

Yablonska N.M. Postmodernist discourse of artistic prose of Volodymyr Danylenko. – Manuscript.

Dissertation for the degree of candidate of philological sciences, speciality 10.01.01 – Ukrainian Literature. – Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University of Ternopil, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Ternopil, 2017.

In the dissertation V. Danylenko's postmodern prose is researched through the prism of complex relationships of his creative personality with the literary generation, including Zhytomyr prose school, based on what creative artist phenomenon is justified in the context of modern Ukrainian literature. The comprehension of his prose heritage is impossible without understanding the so-called generational worldview and outlook of V. Danylenko as visimdesyatnyk. His artistic aesthetic strategy of generation defines the artistic consciousness of the artist (A. Andrukhovych, V. Dibrova, O. Zabuzhko, Y. Kononenko, S. Maidanska, H. Pahutiak, Y. Pashkovskyi, L. Ponomarenko etc.): irony, metaphor, game with historical realities at images, opposition to the colonial past, where is the deconstruction of narrative from, character models, complex association and others. On the other hand, the author's artistic

practice formed under the influence of M. Hohol's mysticism, V. Pidmohylnyi's neorealism, V. Shevchuk's newbaroque that caused his psychological and mental multilevel text within postmodern poetics.

It is proved that the aesthetic principles of Volodymyr Danylenko's works are outlined in a literary and cultural environment of Zhytomyr in the second half of the twentieth century – "intellectual coterie of Borys Ten", which the writer belonged to and which occupies a special place in his creative identity. He formulated the basic principles of artistic prose of Zhytomyr school as a kind of phenomenon in the Ukrainian literature of the late XX - early XXI centuries: the writer as a national prophet, localization of the art world, Polissia colorful speech, existential philosophy dominant, "stylistic complexity", abnormal consciousness of characters, psychology, irony, paradox and so on. The synthesis of traditional and innovative in their work allows to talk about the exclusivity of "Zhytomyr prose" in modern Ukrainian literature.

The genre and stylistic specificity of short story of V. Danylenko is first analyzed in the prose collection "Tirovyvan City" and "The Dream from Martlet's Beak", subject, figurative and individual copyright dominant of novelistic genre are treated, so as the writer is experimenting with genre varieties of bizarre and ironic stories. The special attention is given to genre features of novelistic prose of V. Danylenko in modern Ukrainian postmodern discourse: the mythological concept is defined in the novel "Love in the Baroque Style" (eschatological motifs, dual antinomies, mythological beliefs, incorporated in multiplanar structure of postmodern text) the genesis and semantics of mythopoetic individual images are conceptualized in the author's model of the world; menippeah tradition is grounded in the satirical novel "Gazelles of Poor Ramsey" (ambivalence, carnivalization, taking masking, homodiyehetyc narration, complicated with plug microstructure hoax, parody, burlesque, grotesque etc.); postmodern ways of modeling artistic and historical biographies are traced (complications of narrative structure, "bizarre" poetics, movie editing, stylistic polyphony, combination of reality and dreams, etc.), which certify the appearance of a fictionalized novel of initiation "Sikorsky's Hat" in V. Danylenko's works. The role and place of the prose works of the writer in Ukrainian literary process of late XX – XXI centuries is defined in the paper.

Key words: postmodernism, Zhytomyr prose school, genre, myphologizm, stylistic synthesis, poetics, ironic novel, bizarre story, initiation novel, novel-menippeah.

АННОТАЦИЯ

Яблонская Н.М. Постмодернистский дискурс художественной прозы Владимира Даниленко. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.01.01 – украинская литература. – Тернопольский национальный педагогический

університет імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки України. – Тернопіль, 2017.

В дисертації досліджується постмодерністська проза В. Даниленко сквозь призму складних зв'язей його творчої індивідуальності з літературними поколіннями, в частині житомирської прозаїчної школи. Вперше аналізується жанрова і стилева специфіка новеллистики В. Даниленко в прозаїчних збірниках «Місто Тіровиван» і «Сон із дзьоба стрижа», розглядаються тематичні, образні і індивідуально-авторські домінуючі новеллістического жанру, оскільки прозаїк експериментує з жанровими різноманітностями причудливої і іронічної новелли.

Особливу увагу приділяється жанровим особливостям романної прози В. Даниленко в сучасному українському постмодерністському дискурсі: окреслюється міфологічна концепція в романі «Любовь в стилі барокко», осмислюються генезис і семантика міфопоетических образів в індивідуально-авторській моделі світу; обґрунтовується мениппейна традиція в сатиричному романі «Газели бідного Ремзи»; відслідковуються постмодерністські способи моделювання художньо-історического життяописання, які підтверджують появу беллетристического роману ініціації «Капельох Сікорського» в творчості В. Даниленко. В роботі визначаються місце і роль прозаїческого творчества письменника в українському літературному процесі кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Ключеві слова: постмодернізм, житомирська прозаїческа школа, жанр, міфологізм, стилевий синтез, міфопоетика, іронічна новелла, причудлива новелла, роман ініціації, роман-мениппея.

Підписано до друку 24.03.2017 р.

Формат 60x84/16.

Папір друк. Друк офсетний.

Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9.

Наклад 100 прим. Зам. № 03/17/2-89

Віддруковано у видавничому центрі "Вектор"

46018, м. Тернопіль, вул. Львівська, 12,

Тел. 8 (0352) 40-08-12

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи

до державного реєстру видавців, виготівників

і розповсюджувачів видавничої продукції

серія ТР № 46 від 07 березня 2013р.

ФО Осадца Ю.В.